

PAIX LITURGIQUE

Brev 11 %%%publieeLe%% 14 mars 2013

UNIK OPINIONSUNDERSÖKNING BLAND FSSPX-TROENDE

Redan förra sommaren, när försoningssamtalen mellan Rom och [Prästbrödraskapet S:t Pius X](#) (FSSPX) ännu pågick, bestämde vi oss för att undersöka hur lekmän som står nära FSSPX och besöker dess kapell ser på saker och ting. Enkäten redovisas nedan.

Dessförinnan kan det vara värdefullt med en kort historisk återblick. FSSPX grundades 1970 av den franske ärkebiskopen och missionären Marcel Lefebvre. Med sina över 500 präster återfinns det i dag i alla världsdelar men behåller samtidigt en tydlig fransk prägel. I en utomordentligt orolig tid ville ärkebiskop Lefebvre värna traditionella uttryck för den katolska tron. När den nya mässan kom, fasthöll FSSPX vid den äldre ordningen trots mycket starka påtryckningar från bl a påven Paulus VI och de franska biskoparna. Emellanåt talades det rentav om kyrkosplittring mellan Rom och FSSPX. Under Johannes Paulus II förbättrades den traditionella liturgins ställning betydligt, men det rörde sig formellt sett om ett slags tolerans. Frågan löstes först under nästkommande påve. I sin skrivelse *motu proprio "Summorum Pontificum"* år 2007 fastslog påven Benedictus XVI att den äldre liturgin inte kunde förbjudas och följaktligen fick firas av varje katolsk präst. Detta banade i sin tur väg för samtal mellan Rom och FSSPX.

Men åter till vår senaste enkät. Under tiden 1 september 2012 t o m 16 januari i år ställde vi sex frågor till 795 franska katoliker över 18 år som alla uppgivit att de åtminstone en gång i månaden övervarar mässan i någon av FSSPX:s kyrkor eller kapell. Hit räknar vi även kyrkor och kapell som betjänas av FSSPX närstående ordenskommuniteter (kapucinerna i Morgon, dominikanerna i Avrillé, Kristi förklarings kommunitet m fl).

Föreliggande enkät har inte samma strikta vetenskapliga karaktär som det 20-tal opinionsundersökningar *Paix Liturgique* tidigare låtit oberoende opinionsundersökningsinstitut utföra sedan 2001. Icke desto mindre är dess rön högst intressanta.

I - ENKÄTSVAREN

Fråga 1: Känner du till att FSSPX kyrkorättsligt/kanoniskt sett befinner sig i en irreguljär situation? (Kardinal Castrillón Hoyos talade om "ofullständig gemenskap" med den helige Fadern och de romerska myndigheterna.)

Ja: 90 %

Nej: 4 %

Svarar ej: 6 %

Fråga 2: Upplever du att detta sakernas tillstånd:

Är besvärande ur samvetssynpunkt? Ja: 8 %

Inte är besvärande ur samvetssynpunkt? Ja: 55 %

Inte berör dig? Ja: 25 %

Svarar ej: 12 %

Fråga 3: Kommer en överenskommelse mellan FSSPX och Rom enligt dig att slutas:

I en nära framtid? Ja: 28 %
Förr eller senare, det är ofrånkomligt? Ja: 49 %
Sannolikt aldrig? Ja: 9 %
Svarar ej: 14 %

Fråga 4: Vilken är din åsikt gällande den överenskommelse som Rom lagt fram?

Generalsuperiorn för FSSPX, biskop Bernard Fellay, bör skriva under: 23 %
Han bör endast skriva under om Rom lämnar tillräckliga garantier: 23 %
Jag förlitar mig på hans omdöme oavsett vilket: 24 %
Han bör inte skriva under: 21 %
Svarar ej: 9 %

Fråga 5: Vilket bland följande svar motsvarar bäst skälen till att du besöker ett FSSPX-kapell?

Där erbjuds helt säkert den katolska mässan, sakramenten och "allt det som hör till": 61 %
Jag litat inte på andra än FSSPX: 18 %
Så har jag alltid gjort: 8 %
Det finns ingen traditionell mässa närmare där jag bor: 10 %
Svarar ej: 3 %

Fråga 6: Om den traditionella mässan firades regelbundet i din egen vanliga församling, skulle du gå dit?

För det mesta: 15 %
Emellanåt: 34 %
någon gång då och då: 7 %
Aldrig: 36 %
Svarar ej: 8 %

II - PAIX LITURGIQUES ANALYS

1) Bland de troende som regelbundet besöker olika FSSPX-kapell är de allra flesta medvetna om prästbrödraskapets kanoniskt irreguljära ställning. Svaren på fråga 1 betyder emellertid ingalunda att dessa troende anser att de kanoniska sanktionerna mot FSSPX vore välgrundade, eller att de för egen del upplever att de skulle befinna sig i ofullständig gemenskap med Rom, för att nu citera kardinal Castrillón Hoyos.

Intressant är den omständighet att dessa troende trots Roms bedömning besöker FSSPX:s olika kapell och är aktiva där utan att uppleva några större bekymmer. Varken den lokale biskopen, kardinalerna eller ens påven tycks kunna skrämja dem med olika uttalanden om piusprästernas kanoniska ställning.

Kanske skulle man liksom vissa sociologer kunna säga, att FSSPX-lekfolket på sitt sätt är "moderna" katoliker, d v s katoliker som inte längre berörs av kanoniska straff. Men man skulle lika gärna kunna tänka sig en annan teori, nämligen att dessa troende inte ser någon legitimitet i de kanoniska sanktionerna mot FSSPX, därför att de kyrkliga myndigheterna sällan gör något åt de idag vitt spridda missbruken ifråga om lära och liturgi. Samtidigt som FSSPX straffas. Den känsla av orättvisa som då följer styrker de troende i deras stöd för prästbrödraskapet.

2) En majoritet av de tillfrågade (61 %) betraktar FSSPX och närstående ordensgemenskaper som en säkerhet och en trygghet. Så länge de finns vet man att mässan, de traditionella sakramenten, den hävdvunna läran och "allt som hör till" (skolor, aktiviteter, scoutverksamhet m m) blir kvar. Somliga svar antyder att en del troende även besöker andra traditionella kapell. Vi har tyvärr inte kunnat sortera svaren utifrån ålder och geografisk hemvist. Likväl tror vi att det är rimligt att anta att de mera "ekumeniskt" sinnade hör hemma i städerna och/eller tillhör de yngre åldersgrupperna. Vi vet också att FSSPX närstående lekmän i samband med semesterresor och liknande inte tvekar att besöka andra traditionella kapell och kyrkor än FSSPX. Och omvänt.

Det är säkert. För dessa troende är den springande punkten en fråga om tillgången till heltäckande traditionell själavård. Inte bara den traditionella liturgin (formellt kallad den romerska ritens extraordinarie form), utan också ett traditionellt kyrkoliv och traditionellt skolade präster. Med den sortens präster vet de vilken anda de kommer att möta. De kan räkna med verklig pastoral omsorg och nitälskan. Ur den utsiktspunkten kommer celebrantens kanoniska ställning i andra hand.

Man går man till FSSPX för att det där råder tydlighet och trygghet. Man slipper ständiga fejder med kyrkoherden i den vanliga novus ordo-församlingen. Man slipper förödmjukas. Man slipper de eviga kompromisserna. Man slipper det senaste kreativa tilltaget i den lokala nya massan.

3) Av de troende som besvarade våra frågor är en majoritet i första hand fästade vid den traditionella massan, i andra hand förbundna med FSSPX. Enkätsvaren bekräftar samtidigt vad vi redan visste erfarenhetsvägen, nämligen att FSSPX med sitt nätverk av kapell och skolor stöds av troende som i tacksamhet och förbundenhet bildar liksom en stor familj. Detta gäller för samtliga nya kyrkliga rörelser och komuniteter som vuxit fram efter Andra Vatikanconciliet, vare sig de är traditionella eller ej. Precis som är fallet med dessa gemenskaper har FSSPX såväl sina "fans" som sina "nyttjare", de senare mera pragmatiskt inriktade. Gemensamt för de bägge kategorierna är att de hos prästbrödrskapet finner det som motsvarar deras tro och sensibilitet. I slutändan står vi inför ett slags à la carte, ett förhållningssätt som i dag spritt sig till de flesta sammanhang. Den katastrofala belägenhet som ifråga om liturgi och lära i dag råder ute i de vanliga församlingarna lär knappast mildra denna tendens.

Särskilda band föreligger alltså mellan många katoliker och den kyrkliga miljö, den "familj" de litar på och tyr sig till. Det gäller också traditionella katoliker, inte minst FSSPX närstående troende. Att banden ofta är starka styrks av följande iakttagelse. *Summorum Pontificum* tillämpas sällan ute i vanliga församlingar, men när det väl sker påverkas inte FSSPX-kapellet i närheten. Allra minst om initiativet ifråga bara omfattar massan och alltså utelämnar allt annat, "allt som hör till".

I själva verket förhåller det sig så att införandet av den gregorianska eller traditionella massan i en helt vanlig församling, särskilt om det sker utan yttre inblandning från traditionellt skolade präster, sällan dränerar troende från andra traditionella sammanhang. I stället väcks traditionsintresset hos katoliker som tidigare uteslutande bevisade den nya massan. Man ser även återvändande katoliker som hade fallit ifrån. På liknande vis kan konstateras att de ständigt fler Ecclesia Dei-instituten (traditionella prästinstitut och ordensgemenskaper i oomtvidad gemenskap med Rom) inte så mycket "tagit" sina troende från FSSPX som fått nya kategorier katoliker att gå i den traditionella massan. Tvärtemot vad anhängarna av brytningens hermeneutik hoppades på tilltar ständigt antalet katoliker som dras till kyrkans månghundraåriga gregorianska liturgi.

4) Vilken utgången för samtalen mellan Rom och FSSPX än blir, håller vi för troligt, och det oavsett den nye påvens inriktning, att gränserna mellan FSSPX närstående och övriga traditionella katoliker fortsätter att urholkas, företrädesvis bland unga. Utvecklingen torde rentav nå bortom de traditionella katolikernas led. Det finns i dag en ny sorts unga katoliker som kan beskrivas som identitetsmedvetna. Dessa delar inte allt med "traditionalisterna", men vad viktigare är viker de sig inte för tidsandan. De står upp för kyrkans lära, för naturrätten, för påven o s v. Mellan traditionella katoliker och dessa krafter blir banden ständigt fler. Vid vallfärder och större ceremonier, kring olika projekt och tillställningar träffas de allt oftare. Inte sällan uppstår tycke. Framtida studier kommer förhoppningsvis att titta på detta hoppande fenomen.

I övrigt ser man att den extraordinarie formens tilltagande utbredning i förening med mentaliteternas gradvisa utveckling, fastän detta senare tar tid, går i riktning mot ett slags de facto-normalisering av betydande delar av FSSPX. Den organiska verkligheten föregår inte sällan den juridiska. Sagda utveckling hade emellertid kunnat påskyndas i betydande omfattning om de romerska myndigheterna tagit bättre vara på de möjligheter som allt mer flytande gränser mellan FSSPX och andra katoliker erbjuder. Stödet till Ecclesia Dei-komiteter och andra som tillämpar *Summorum Pontificum* hade också behövt förmärkas tydligare. De som vågade lita på Rom kunde troligtvis ha belönats rikligare.

I hopp om att bryta FSSPX:s motståndsvilja och tvinga traditionella katoliker att bli "som alla andra" har de högre kyrkliga myndigheterna alltför ofta tagit till piskan. Helt nyligen stängde till exempel dominikanen Charles Morerod, biskop av Lausanne, Genf (Genève) och Freiburg, sina kyrkor för FSSPX men öppnade dem för icke-katoliker. Moroten har man däremot inte använt särdeles ofta. I stället har man i alltför många fall låtit "Rom-trogna" traditionalister klara sig själva mot fientligt inställda biskopar. Det är beklagligt. Och troligtvis kontraproduktivt.